

Karakterisering och kulturhistorisk värdering av Söraby kyrka

Kortfattad historik

Söraby kyrka är uppförd på en slätt med närhet till sjön Söraby. Känslan av det sjönära läget har dock gått förlorad i och med att ny bebyggelse uppförts mellan sjön och kyrkan. Södra Rottne församlingskyrka bestod, innan sammanslagningen år 1779 av de båda församlingarna Södra- och Norra Rottne, av en medeltida träkyrka vilken var placerad sydväst om den nuvarande kyrkan. Söraby kyrka är uppförd 1780-81 efter ritningar från överintendentämbetet av byggmästare Peter Wiberg och murarmästare Håkan Krasse. År 1825 erhöll socknen och församlingen namnet Söraby.

Byggnadskarakteristik utvändigt och invändigt

Kyrkan är uppförd med murade väggar av fältsten. Fasaden karakteriseras av den vita släta putsen vilken bryts upp av stora rundbågeformade fönster med mycket låg bröstning. Långhusets mansardtak är klätt med spån liksom sakristians, absidens samt tornets tak. Tornet avslutas med en utsvängd tornhuv vilken är dekorerad med en klocka i varje väderstreck i form av lukarner. Tornhuvens kröns av en smal lanternin. Runt hela kyrkan är sockeln klädd med skifferplattor.

Vapenhuset, långhuset, absiden samt sakristians invändiga väggar är putsade och vitkalkade. Kyrkorummets färgsättning går huvudsakligen i grått, grågrönt och guld.

Kyrkogårdens huvudkarakteristik och särskilt värdefulla delar

Kyrkogårdens utformning speglar dess successiva utvidgning med osorterade gravar närmast kyrkan, 1930-talets utvidgning mot söder där gravarna är placerade i öst-västlig riktning samt 1970-talets utvidgning mot norr med gravar placerade i nord-sydlig riktning. I senaste utvidgningen finns en struktur av kvartersindelning med hjälp av rygghäckar, här finns även en enkelt utformad minneslund med sittplatser.

Kyrkogården omgärdas av en äldre trädkrans med lönnar samt en naturstensmur som vid 1970-talets utvidgning övergår i en mur bestående av vit mexitegel.

I den äldre delen finns fortfarande ett fåtal gravgårdar bevarade, det är viktigt att dessa bevaras även för framtiden.

Viktigare inventarier och byggnadsdetaljer

Den rikt ornerade altartavlan från 1785 föreställande Kristus på korset med den gråtande Maria Magdalena vid korsets fot. Denna sägs vara målad av Pehr Hörberg, detta är mycket diskutabelt då den inte finns upptagen i Hörbergs katalog över sina arbeten, (Sellgren, Carl Axel. *Söraby kyrka och de tidigare bykyrkorna Norra och Södra Rottne*. s 42.) den är heller inte typisk för Hörberg i sin utformning.

Orgeln tillkom år 1785 och byggdes av orgelbyggare Peter Schiörlin. Den har en mycket tidstypisk utformning och färgsättning som samspelar med den övriga interiören. Orgelverket har dock byggts om vid ett flertal tillfällen.

Kyrkskeppet härstammar från tiden då socknen var delad i Södra och Norra Rottne. Det är mycket ovanligt för en kyrka i Kronoberg att inneha ett sådant.

Den nuvarande predikstolen tillkom 1787 och är i sin utformning i gustaviansk stil vilket är unikt i Kronobergs län då det är det enda exemplaret från den här epoken i bruk. Predikstolen är mycket välbevarad.

Dopfunten från 1100-talet i sandsten är huggen i två block, fot och cuppa. Foten dekorerar med fyra lejonframkroppar samt fyra människohuvud. Cuppans överdel dekorerar med fantasidjur i relief. Lagningar har gjorts med cement vilket bör åtgärdas. Till funten hör en medeltida funtkittel vilken är unik i Sverige. Nattvardssilvret från 1700-talet är mycket välbevarat.

Kyrkorummets väggar har tidigare varit dekorerade med bland annat epitafier, en utav dessa återfinns i tornet vilket föreställer Eketrävapnet. Ytterligare två epitafier hänger i vapenhuset. Samtliga dessa fasta och lösa inventarier besitter höga kulturhistoriska värden.

Sammanfattande bedömning

Kyrkan är i sin helhet välbevarad och trots de många förändringar som gjorts finns upplevelsen av ett klassicistiskt rum kvar. De förändringar som genomförts har skett på kyrkans villkor och kyrkan innehåller tydliga årsringar. Färgsättningen, vilken går i grått och guld, stämmer väl överens med det gustavianska idealet. Den ursprungliga inredningen, altartavlan, predikstol, läktare samt orgel, samtliga i gustaviansk stil, är mycket välbevarade. Bänkarna har förändrats något men den arkitektoniska helheten finns kvar i bänkkvarteren. Även den omgivande kyrkogården bidrar till helheten liksom kyrkplatsen i sig.

Bevarandemålsättningar

Söraby kyrkas klassicistiska karaktär i såväl exteriör som interiör med fasta inredning bör utgöra huvudmålsättning för vård- och underhåll. Kyrkogårdens olika delar med sina tidstypiska element och vegetation är viktig för helhetsuppfattningen av kyrkplatsen. Kyrkans kulturhistoriskt värdefulla inventarier skall prioriteras. Säkerhet och tillgänglighet bör ske med hänsyn till dessa kulturhistoriska ställningstaganden.